Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulu Inului Nr. 30.
*Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.*
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Târgulu Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena *R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg*; în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*; în Frankfurt: *G. L. Daube*; în Hamburg: *A. Steiner*.
Prețulu inserțiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seria 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

# GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-carĕ-ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ
a administrațiune, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulu I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulu în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și inserțiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 159. Brașovŭ, Mercurĭ-Joi, 22 Iulie (3 Augustŭ) 1893.

## Propaganda naționalistă și Maghiarii.

Brașovŭ, 21 Iulie st. v.

Se plângŭ cei dela putere asupra „propagandei naționaliste“, care oferе unŭ spectaculŭ atâtŭ de „întristătorŭ“ și face asupră-le o „impresiune deprimătóre“.

Ḑiarulŭ devotatŭ guvernului ungurescŭ „Neues Pester Journal“ se face ecoulŭ acestorŭ lamentărĭ și varsă în numĕrulŭ sĕu dela 1 Augustŭ a. c. lacrime de crocodilŭ din causa „pustiirei regretabile“, ce ar fi produs’o propaganda naționalistă mai alesŭ în șirurile junimei.

„Bărbați tinerĭ și talentațĭ“ — scrie numita fóiă — „carĭ se punŭ în serviciulŭ fanatismului naționalŭ, suntŭ așa ḑicêndŭ perduțĭ pentru viața publică a țĕrii, pentru interesele practice ale societății, ba chiar pentru familiile lorŭ. Ei alérgă după fantome, ce nu se potŭ ajunge nicĭ odată... Propaganda naționalistă nefructiferă și fără prospecte între Românĭ și în parte și între Slovacii din Ungaria nordică, îngreunéză numai desvoltarea sănătósă a acestorŭ popóre, mai alesŭ pentru că este identică cu-o risipire însemnată a puterilorŭ spirituale“....

Fóia unguréscă scrisă în limba germană, vorbesce pentru publiculŭ celŭ mare din afară în tonulŭ acesta de compătimire și este așa de naivă a crede, că vorbele ei mai potŭ prinde atuncĭ, când suntŭ încă așa de próspete în memoria tuturorŭ faptele sĕlbaticilorŭ din Turda și procederea cea mai nouă despotică a guvernului unguréscŭ față cu dreptulŭ de întrunire alŭ Slovacilorŭ în afacerea festivitățilorŭ pentru Kollár.

Ar mai avé unŭ înțelesŭ órecare ca Maghiarii sĕ se plângă în contra propagandei naționaliste dintre Românĭ și Slovacĭ, décă arŭ puté produce măcarŭ câteva fapte de însemnătate, din care sĕ se pótă vedé, că au avută și au bunăvoința de a fi dreptĭ și echitabilĭ față cu aceste popóre conlocuitóre.

Nu potŭ însĕ produce unŭ singurŭ faptŭ de natura acésta, pre când cronica înșiră nenumĕrate fapte, carĭ dovedescŭ contrariulŭ, dovedescŭ ura și dușmanele intențiunĭ de care suntŭ conduşĭ cei dela putere, față cu națiunile nemaghiare, despotismulŭ crudŭ și scopulŭ sceleratŭ ce’lŭ urmărescŭ în paguba desvoltării lorŭ pacînice, a libertății și a dreptului lorŭ de esistență.

Propaganda naționalistă dintre Românĭ și Slovacĭ cum se presentă ea aḑĭ, nu este, decâtŭ o legitimă apĕrare în contra propagandei de esterminare maghiare, ea nu este, decâtŭ reacțiunea sănătósă în contra încercărilorŭ măiestrite ale forței brutale de-a sugruma viața lorŭ națională.

Acésta ar trebuì sĕ-o recunóscă odată fóia unguréscă și sĕ plângă înainte de tóte pe bărbații tinerĭ și talentațĭ maghiarĭ, carĭ se punŭ în serviciulŭ acelui fanatismŭ naționalŭ turbatŭ, ce bântuie acum de unŭ pătrarŭ de vécŭ statulŭ ungarŭ și care, prin nemulțumirea și mâhnirea adêncă ce-o produce, amenință sĕ sguduie din temelii interesele lui de viĕță.

Nu propaganda naționalistă română serbéză aḑĭ „orgiĭ“, nu ea este care „propagă ura națională“, cum pretinde „N. P. Journal“. Orgiile și ura națională își au cuibulŭ între fanaticii ca cei din Turda. Aicĭ vi se deschide, domnilorŭ dela putere, unŭ terĕmŭ vastŭ de-a lucra în interesulŭ păcii interne și a consolidării statului! Aicĭ, în stĕrpirea acestui primejdiosŭ fanatismŭ, sĕ vĕ vedemŭ la lucru, décă susținețĭ, că sunteți cetățenĭ înțelepțĭ!

Ḑice „N. P. Journal“, că o datoriă de onóre a cetățenilorŭ înțelepțĭ din sînulŭ naționalităților ar fi, de a respinge atacurile nedrepte ale conaționalilorŭ lorŭ în contra statului unguréscŭ, de-a rectifica părerile neadevĕrate ce s’au rĕspânditŭ séu mai bine ḑisŭ de a reduce esagerările oribile la adevĕrata lorŭ valóre.

Ei bine, de ce atâta ostenélă zadarnică pentru a face sĕ apară într’o lumină favorabilă o causă nedréptă? De ce nu recunóscețĭ odată clarŭ și sincerŭ, ceea ce vede și recunósce aḑĭ tótă lumea? De ce nu formulațĭ sfatulŭ fariseiescŭ de mai susŭ, îndreptându’lŭ la adevĕrata adresă, așa:

O datoriă de onóre a cetățenilorŭ înțelepțĭ din sînulŭ națiunei maghiare, ar fi, de-a respinge atacurile nedrepte ale conaționalilorŭ lorŭ în contra națiunilorŭ nemaghiare, de-a rectifica părerile neadevĕrate, ce s’au rĕspânditŭ asupra lorŭ séu, mai bine ḑisŭ, de a reduce esagerările oribile la adevĕrata lorŭ valóre!

Așa sĕ vorbițĭ, décă voițĭ sĕ nimicițĭ isvorulŭ patimelorŭ și inimicițiilorŭ, alŭ cărorŭ efectŭ neîncungiurabilŭ: nemulțumirea și mâhnirea generală, vĕ însuflă atâtea îngrijirĭ!

Nu în contra statului, ci în contra sistemului nedreptŭ de guvernare, în contră nenorocitei politice de maghiarisare, în contra despotismului și a violențelorŭ nesfĕrșite ale celorŭ dela putere, se îndréptă acea nemulțumire. De aceea décă în seriosŭ voițĭ sĕ-i punețĭ capĕtŭ, facețĭ sĕ înceteze mai întâiu politica fatală, care a datŭ nascere sĕlbăticiilorŭ dela Turda și care amenință a compromite chiar viitorulŭ statului!

## Vocĭ asupra Conferenței.

E interesantŭ cum privia situațiunea dela noi corespondentulŭ din Pesta alŭ ḑiarului „Kölnische Zeitung“ încă în ḑiua, când avea sĕ se întrunéscă conferența din Sibiiu. Ĕtă ce scrie elŭ cu data de 23 Iulie:

Conferența Românilorŭ, ce s’a ținutŭ aḑĭ în Sibiiu, ocupă întréga pressă și cercurile competente politice în diferite chipurĭ. Șovinismulŭ de aicĭ condamnă de o parte mișcarea, ca trădare de patriă pe față, și pretinde contra-mĕsurĭ din cele mai aspre, pe când de altă parte trăesce în închipuirea, că unŭ numĕrŭ órecare de „agitatorĭ“ numai din ambițiune, séu din cause materiale nemărturisite, s’au pusŭ în fruntea unei mișcărĭ, care n’ar avé rădĕcinĭ adêncĭ în păturile poporațiunei române. Insĕ politicii cugetătorĭ, carĭ cunoscŭ împrejurările, vĕdŭ semne multŭ mai serióse în curentulŭ putericŭ, care predomină de faptŭ naționalitatea cea mai numĕrósă după Maghiarĭ și care se póte caracterisa pe scurtŭ, ca o resistență energică în contra creațiunei unui statŭ curatŭ maghiarŭ, ca o hotărîtă apĕrare a autonomiei naționale.

Asupra oportunității încercării făcute în anulŭ trecutŭ, care acum este urmărită judecătoresce de procurorŭ, încercare de-a supune monarchului într’unŭ Memorandŭ gravaminele Românilorŭ din Ungaria printr’o deputațiă e n m a s s e, părerile au fostŭ diferite dela începutŭ și între personalitățile conducĕtóre ale Românilorŭ. Și numai printr’o schimbare în compunerea comitetului centralŭ, ce s’a întêmplatŭ, cum se ḑice, prin surprindere și la care conducĕtorii de mai ’nainte au fostŭ delăturațĭ, séu, fiindŭ în minoritate, s’au retrasŭ ei înșișĭ, numai prin acésta s’a pututŭ ajunge lucrulŭ la acea nesuccésă întreprindere. Dér după persecutarea celorŭ ce au inițiatŭ și au făcutŭ parte din deputațiă, care (persecutare) mai întâiu n’a fostŭ inaugurată de procurorŭ, ci de societatea maghiară, tóte cercurile culte române s’au declaratŭ solidare în acéstă causă, care prin broșurele junimei universitare maghiare și române, a fostŭ purtată înaintea forului opiniunei publice neorientate a întregei Europe și a fostŭ astfelŭ mai multŭ înăsprită.

Raportulŭ Comitetului esecutivŭ asupra decursului afacerei Memoriului, se prevede dér, că se va lua la cunoscință de Conferență într’unŭ sensŭ cam unanimŭ. Conaționalii sosițĭ din regatulŭ României în numĕrŭ mare, nu vorŭ lua parte, firesce, la consultările oficiale, și din causă, ca sĕ nu provóce o eventuală espulsare prin vă-

FOILETONULŬ „GAZ TRANS.“

(1)

## Biografii autentice.

Din incidentulŭ desvĕlirii monumentului din Buda, foile maghiare au resuscitatŭ o mulțime de detailurĭ din nefericita epocă de învrăjbire 1848.

In lumină maghiară aparŭ honveḑii nisce semiḑei, plinĭ de eroismŭ, tarĭ la caracterŭ, nobilĭ față de dușmanii învinșĭ, și se înțelege, toțĭ Maghiarĭ de origine, macar’că multŭ sânge de alŭ naționalităților s’a vĕrsatŭ pentru libertatea maghiară în acea vreme, când capetele erau tulburate, de nu sciau de cine sĕ asculte, lânga care steagŭ sĕ se alăture.

Din contră, ómenii împĕratului erau fricoșĭ, caractere slabe, hiene ca învingĕtorĭ, séu celŭ puținŭ trădătorĭ de patriă. Despre generalulŭ Hentzi, eroiculŭ apĕrătorŭ din Buda, nu potŭ ḑice, că a fostŭ poltronŭ orĭ hienă, dér au descoperitŭ, că a fostŭ Maghiarŭ și ca atare trădătorŭ, care și-a ridicatŭ brațulŭ contra patriei sale.

Așa demustră în „B. Hírlap“ dela 21 Maiu a. c. unŭ Dr. Köröny Arpád, că Hentzi a fostŭ maghiarŭ, fiindcă s’a născutŭ în Dobriținŭ și spre adeverirea acestei împregiurărĭ se provócă la celebrulŭ lexiconŭ biograficŭ alŭ lui Wurzbach, a cărui autenticitate o pune mai pe susŭ de tóte. Ecă ce ḑice d-lŭ Körönyi:

„Nu va fi superflu a spune câteva date autentice despre apĕrătorulŭ cetății. Hentzi afirmă despre sine, că e de nascere Helvețianŭ, măcarŭ că numai de origine e din Helveția și s’a născutŭ la Dobriținŭ. Isvorulŭ *celŭ mai autenticŭ* pentru acésta e opulŭ lui Wurzbach, care și a scosŭ datele din isvórele *cele mai autentice*. Titlulŭ opului sĕu e: „Biographisches Lexicon des Kaiserth. Oesterreich etc. mit Unterstützung des Autors durch die kais. Akademie der Wiessenschaften“. Lexiconulŭ biograficŭ alŭ imperiului austriacŭ etc. Cu sprigìnirea autorului prin Academia c. de sciințe). Autorulŭ și a culesŭ datele din isvóre *destulŭ de autentice*.“

După repețita constatare a autenticității opului, scóte din elŭ... ce? Că Hentzi a fostŭ Maghiarŭ? Ba nu, dér că Hentzi s’a născutŭ în Dobriținŭ. Că prin urmare a fostŭ Maghiarŭ, se înțelege de sine. (După logica „națională“).

In punctulŭ acesta nu ne póte fi problema de a ne disputa cu nimenĭ. Maghiarii suntŭ aci neaccesibilĭ pentru adevĕrŭ, și scriitorului acestorŭ șire, care în convorbire cu vr’unŭ Maghiarŭ spunea, că e Românŭ, de nenumĕrate orĭ ’i s’a „demustratŭ“ contrariulŭ, că adecă e Maghiarŭ, fiindcă s’a născutŭ în Ungaria. „D’apoi că nicĭ nu cunosceamŭ limba vóstră o grămadă de anĭ!“ — „Asta nu face nimica, pentru aceea totușĭ eștĭ Maghiarŭ“ — „*Mit der Dummheit kämpfen Götter selbst vergebens*“.*)

Cunoscŭ și eu cele 60 de tomurĭ ale lexiconului lui Wurzbach și am admiratŭ nu odată diligința estra ordinară de 35 de anĭ, cu care autorulŭ și-a culesŭ datele pentru cele 24,000 de biografii de-ale bărbațilorŭ, carĭ au trăitŭ și muncitŭ în monarchia nóstră dela 1750 încóce. *Inter parenthesim* fiă ḑisŭ, am frunḑăritŭ multŭ prin elŭ după nume românescĭ și am și aflatŭ câteva, durere numai câteva! nu mĭ-am însemnatŭ câte, dér nu credŭ sĕ se urce la 20!...

Și am cercatŭ în tomulŭ provĕḑutŭ cu numĕrulŭ ominosŭ de *13*, sĕ vĕdŭ ce ḑice despre sântulŭ dela Turinŭ. Am aflatŭ lucrurĭ grozave, carĭ le punŭ înaintea publicului românŭ, lăsândŭ rĕsponsabilitatea autorului și d-lui Körönyi, care în 3 șire de 3 orĭ a constatatŭ „autenticitatea“ opului.

Ludovicŭ Kossuth — ḑice lexiconulŭ — (deputatŭ în dieta ungară și capŭ alŭ rebeliunei maghiare din anii 1848—9, născ. în Monok, com. Zemplinŭ la 27 Aprilŭ 1806, spênḑuratŭ în efigiă la 22 Sept. 1851. în Pesta). Familia se ḑice, că ar fi de origiune slavă și se chiamă proprie *Kohut*, ceea ce va sĕ ḑică „*cocoșŭ*;“ mai târḑiu Kossuth a înlocuitŭ pe *h* cu doi *s*., ca prin acésta sĕ întêmpine imputările Maghiarilorŭ de baștină, că elŭ nu ar fi Maghiarŭ. Tatălŭ sĕu, odinióră bogatŭ, sĕrăcise și sirvea ca fiscalŭ în familia baronului Ve-

*) Schiller, „die Jungfrau von Orleans„ III. 6.